

สรุป การสัมมนา

โครงการรัฐธรรมนุญ เปรียบเทียบ

สำนักนวัตกรรมการพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า

ตอนที่ 2

รัฐธรรมนุญจีน: พรรคและรัฐ
บนเส้นทางการพัฒนา

วันเวลา 22 ธันวาคม 2564 เวลา 13.30-15.30 น.
รูปแบบ ผ่าน Facebook Live สถาบันพระปกเกล้า และ
สำนักนวัตกรรมการพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย
วิทยากร รศ.ดร.นิยม รัฐอมฤต
ที่ปรึกษาด้านการต่างประเทศ สถาบันพระปกเกล้า
นายภุรภัทร์ เครือพันธ์
นักวิชาการ สำนักนวัตกรรมการพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย
[ผู้ดำเนินรายการ]
ผู้สรุป นายจิราวุฒิ จิตจักร
ตรวจทาน ออกแบบและจัดทำ ธนิษฐา สุขะวัฒน์นะ
จัดโดย สำนักนวัตกรรมการพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย

01 ประวัติศาสตร์ก่อนเกิด รัฐธรรมนูญจีน

จีนในสมัยก่อนปกครองในระบบกษัตริย์เป็นระยะเวลาหลายพันปีจนถึงราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้าย ช่วงเวลานี้จีนเกิดความอ่อนแออย่างมาก มีต่างชาติเข้ามาตักตวงผลประโยชน์ เศรษฐกิจตกต่ำ พ่ายแพ้สงคราม เทคโนโลยีไม่สามารถที่จะแข่งขันกับโลกได้ ทำให้ประชาชนลุกฮือต่อต้านรัฐบาลราชวงศ์ชิง ที่เรียกว่า “ปฏิวัติซินไฮ่” ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1911 ส่งผลให้จีนกลายเป็นประเทศสาธารณรัฐในที่สุด อย่างไรก็ตาม จีนในขณะนั้นไม่อาจถือได้ว่าเป็นประเทศที่เป็นประชาธิปไตย แม้ว่าจะมีประธานาธิบดี และสภา เนื่องจากประธานาธิบดีขณะนั้นคือนายพลหยวนซื่อไช่ ซึ่งคุมขุมกำลัง

ทหารราชวงศ์ชิงเดิม ได้มีความพยายามที่จะนำระบบราชวงศ์กลับมาใช้ พร้อมกับสถาปนาตนเองเป็นฮ่องเต้ของจีน ผลคือกลุ่มนายทหารไต้บังคับบัญชาคัดค้านอย่างหนัก จนในที่สุดก็ได้เสียชีวิตลง ประเทศจีนกลับเข้าสู่การต่อสู้ระหว่างขุนศึกตามหัวเมืองอีกครั้ง ต่อมาเมื่อมีพรรคก๊กมินตั๋ง นำโดย **ดร.ซุนยัตเซน** ผู้นำคนสำคัญในการปฏิวัติราชวงศ์ชิง ได้พยายามที่จะปราบปรามกลุ่มขุนศึกตามหัวเมือง โดยความสนับสนุนทางการเงินและยุทธวิธีปรกฏจากประเทศสหภาพโซเวียต นอกจากนี้มีการตั้งโรงเรียนทหารของพรรคก๊กมินตั๋ง ต่อมา ดร.ซุนยัตเซนก็ได้เสียชีวิตลง ส่งผลให้ **เจียงไคเช็ค** ผู้นำทางการเมืองได้ขึ้นมาเป็นผู้นำแทน อย่างไรก็ตาม นโยบายของเจียงไคเช็คได้มีการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์อย่างหนัก จนกระทั่งพรรคคอมมิวนิสต์ต้องอพยพเดินทางไกล สถานการณ์เริ่มเปลี่ยนแปลง ประกอบกับการรุกรานของญี่ปุ่น ส่งผลให้พรรคก๊กมินตั๋งและพรรคคอมมิวนิสต์ต้องร่วมมือกันและนำไปสู่การขึ้นมาเป็นอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์อีกครั้ง

02 รัฐธรรมนูญจีน สมัยเหมา เจ๋อ ตุง

พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้รับชัยชนะในสงครามกลางเมือง ได้ก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 พรรคคอมมิวนิสต์และกลุ่มการเมืองที่เป็นพันธมิตรได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่เรียกโดยย่อว่า “หลักการร่วม” ซึ่งเป็นหลักการในการปกครองช่วงการเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบสังคมนิยม หลักการดังกล่าว ยังคงยอมให้มีธุรกิจเอกชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมภายใต้ระบบสาธารณรัฐทุนแบบเดิม แต่เริ่มมีการให้ทำควบคู่ไปกับรัฐวิสาหกิจของรัฐ การปราบปรามการต่อต้าน

การปฏิวัติ การปฏิรูปที่ดิน การต่อต้านคอร์รัปชัน พื้นฟูประเทศหลังสงคราม จนในที่สุด สถานการณ์ในประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยยะสำคัญ สามารถจัดการเลือกตั้งทั่วประเทศ และเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรแห่งชาติได้ การปฏิรูปที่ดินจนแล้วเสร็จเกือบทั้งประเทศ เกิด รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1954 ที่ได้มีการสอบถามความคิดเห็นจากหลายภาคส่วน ทั้งในพรรค คอมมิวนิสต์เอง พรรคการเมืองอื่นๆ ทุกพรรค เขตการปกครองใหญ่ มณฑล เขตปกครองตนเอง สภาผู้ แทนราษฎรแห่งชาติ ฯลฯ เนื้อหาในรัฐธรรมนูญนี้ส่วนใหญ่ยังคงเนื้อหาหลักการร่วม เช่น การยกเลิกกรรม สิทธิส่วนบุคคล ยกเลิกภาคเอกชน การมีคอมมูนประชาชน เช่น การยกเลิกครอบครัว ถือว่าเด็กที่เกิดมาเป็น ลูกของทุกคนในชุมชน จนทำให้เกิด "การปฏิวัติวัฒนธรรม"

กระทั่งปี ค.ศ. 1974 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แต่ยังคงหลักการที่ได้รับอิทธิพลจาก การปฏิวัติวัฒนธรรม เช่น การรองรับกฎหมายคอมมูนประชาชน การที่พรรคสามารถกระทำการแทนรัฐบาล ได้เท่ากับว่าพรรคคอมมิวนิสต์มีอำนาจเหนือสภาผู้แทนประชาชนซึ่งเป็นกลไกสูงสุด ซึ่งมีที่มาจากหลายภาค ส่วนมากกว่าพรรคคอมมิวนิสต์ กล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1974 ได้ทำให้ประเทศจีนละทิ้งความเป็น ประชาธิปไตยลงอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นไม่นาน ปี ค.ศ. 1976 เหมา เจ๋อ ตุง ได้เสียชีวิตลง แทนนำกลุ่มซ้ายจัดถูกจับกุม ถือได้ว่าสิ้นสุดระบบบูชาตัวบุคคล ต่อมาก็ได้มีการเรียกร้องการนำหลักความ เป็นประชาธิปไตย หลักนิติธรรมมาใช้ในรัฐธรรมนูญ จนนำไปสู่การเกิดขึ้นของรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1982 และการขึ้นมามีอำนาจของเติ้งเสี่ยวผิง

03

รัฐธรรมนูญจีน สมัยเติ้งเสี่ยวผิง จนถึงปัจจุบัน

เติ้งเสี่ยวผิงเข้ามา พร้อมกับนโยบายเปิดและปฏิรูปประเทศ เน้นการสร้างความกินดีอยู่ให้กับประชาชน โดยการนำระบบตลาดมาปรับใช้กับระบบสังคมนิยมในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1982 ได้มีการคุ้มครอง กรรมสิทธิส่วนบุคคล กรรมสิทธิของเอกชน นอกจากนี้ในทางเศรษฐกิจ ยังให้เอกชนสามารถ ทำกิจการได้โดยอิสระ ยอมรับระบบกรรมสิทธิแบบครัวเรือน ถือว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือพลังงานในการผลิต เปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาลงทุน นอกจากนี้ ได้มีการจำกัดวาระ และอายุของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีกลไกการปรึกษาหารือทางการเมือง ที่เรียกว่า "**สภาที่ปรึกษาทางการเมืองของ ประชาชน**" สำหรับการจัดทำกฎหมาย หรือการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ๆ พรรคคอมมิวนิสต์หลังจากนี้ มิใช่พรรคของชนชั้นแรงงานกรรมมาชีพอีกต่อไป แต่เป็นพรรคของกลุ่มคนในอาชีพอื่นอีกมากมาย เพื่อให้จีนยังคงมีบทบาท ในเวทีโลก พร้อมรับมือกับความก้าวหน้าในเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว และกลายเป็นมหาอำนาจของโลกในที่สุด

04 3 ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญจีน

มุมมองประชาธิปไตยแบบจีน

จีนมองว่าระบอบการปกครองของตนเองเป็นระบอบประชาธิปไตย 'มากกว่า' ประชาธิปไตยแบบตะวันตก เนื่องจากการเลือกตั้งในประเทศจีนนั้นเป็นการคัดสรรและเลือกตั้ง กล่าวคือผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องผ่านการตรวจสอบสมบัติจากพรรคคอมมิวนิสต์ก่อน ตามสัดส่วนของสภา เช่น สัดส่วนชาย-หญิง สัดส่วนพรรคการเมือง สัดส่วนชนเผ่า สัดส่วนผู้เชี่ยวชาญ ฯลฯ เมื่อคัดสรรเสร็จจึงจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตั้งผู้แทนของตนเอง

สภาปรึกษาที่ปรึกษาทางการเมืองของประชาชน

แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์ รัฐบาล และสภาผู้แทนประชาชนจะมีอำนาจค่อนข้างมาก และมีความใกล้ชิดสนิทกัน จนถูกมองว่าจีนใช้ระบอบการปกครองแบบเผด็จการ อย่างไรก็ตาม จีนเองก็มีกลไกวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เรียกว่า “สภาที่ปรึกษาทางการเมืองของประชาชน” ทำหน้าที่ในการจัดทำกฎหมาย ตัดสินปัญหาสำคัญ ๆ ซึ่งสภานี้มีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ จนถึงระดับอำเภอ

การสะท้อนความต้องการของจีนในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญจีนมีแนวทางไม่เหมือนรัฐธรรมนูญของประเทศเสรีนิยม กล่าวคือ จีนได้ส่งเสริมบทบาทของภาครัฐให้ทำหน้าที่ปรึกษาหารือร่วม รวมถึงอาศัยทั้งองคาพยพของสังคมทำงานร่วมกันและไม่ยอมให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม มากกว่าที่จะเน้นการแบ่งแยกอำนาจหรือตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน